

DUON ÄITI & VAUVA -RYHMÄTOIMINTA 2010–2012

Familia Club ry:n kaksikulttuuristen parien ja perheiden Duo-projekti on kehittänyt Äiti & vauva -vertaisryhmätoimintaa kaksikulttuurisille perheille¹ ja järjestänyt vapaaehtoisten ohjaamia Äiti & vauva -ryhmiä pääkaupunkiseudulla vuosina 2010–2012. Tässä raportissa esitellään ja arvioidaan Duon Äiti & vauva -ryhmien toimintaa. Raportissa kerrotaan ryhmien luonteesta, määrästä ja osallistujista sekä arvioidaan toimintaa saadun palautteen perusteella.

MITÄ DUON ÄITI & VAUVA -RYHMÄT OVAT?

Duon Äiti & vauva -ryhmät ovat vapaamuotoisia keskusteluryhmiä, joissa kaksikulttuuristen perheiden äitien on mahdollisuus tavata toisiaan sekä vaihtaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan. Ryhmiin voivat osallistua niin suomalais- kuin ulkomaalaistaustaisetkin äidit alle vuoden ikäisten vauvojensa kanssa. Ryhmät ovat vertaisryhmiä, joiden vertaisuus perustuu perheiden kaksikulttuurisuuteen ja alle 1-vuotiaiden vauvojen äitiyteen. Myös ryhmiä ohjaavat Duon kouluttamat vapaaehtoiset ovat itse kaksikulttuuristen vauvaperheiden äitejä. Ryhmät tapaavat kerran viikossa yhteensä seitsemän kertaa. Kukin tapaamiskerta kestää noin kaksi tuntia. Ryhmistä ei peritä osallistumismaksua ja niissä on pientä tarjoilua.

¹ Kaksikulttuurisella tai kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jonka puoliset ovat syntyneet eri maissa. Perheiksi lasketaan avo- ja avioparit sekä rekisteröidyt parisuhteet.

Tapaamisten aikana äidit voivat jakaa kokemuksiaan ja tuntemuksiaan uuteen elämäntilanteeseen liittyen luottamuksellisessa ja vapaamuotoisessa ilmapiirissä. Vauvat voivat samalla seurustella toistensa kanssa. Ryhmissä käytävä keskustelu keskittyy yleensä vauvaperheen arjen, vanhemmuuden ja lastenkasvatuksen kysymyksiin. Ryhmissä keskustellaan myös kaksikulttuuristen perheiden erityiskysymyksistä, esimerkiksi lapsen kaksikielisyydestä ja kahteen kulttuuriin kasvamisesta, oman tai puolison maahanmuuttoon ja integraatioon liittyvistä kysymyksistä sekä arjen käytännöistä perheen sukulaisten asuessa eri maissa.

Jokainen ryhmä on erilainen, koska jokaisen osallistujan kiinnostuksen kohteet ja tarpeet vaikuttavat ryhmään. Vapaaehtoiset ohjaajat voivat hyödyntää omia taitojaan ja vahvuuksiaan ryhmän suunnittelussa ja toteuttamisessa, ja myös tämä vaikuttaa kunkin ryhmän luonteeseen. Ryhmän osallistujat valitsevat ensimmäisellä tapaamiskerralla yhdessä aiheet, joista he haluavat keskustella. Ennalta sovittujen tapaamiskertojen jälkeen ryhmät ovat voineet jatkaa tapaamisiaan itsenäisesti haluamallaan tavalla. Jotkut ryhmät ovat saaneet jatkaa tilojen käyttöä esimerkiksi Familia Clubilla tai Pasilan asukastalolla mahdollisuuksien mukaan.

VAPAAEHTOISTEN ÄITI & VAUVA -RYHMÄNOHJAAJIEN KOULUTUS JA TUKEMINEN

Äiti & vauva -ryhmiä ohjaavat vapaaehtoiset, jotka ovat itse kaksikulttuuristen perheiden alle 1-vuotiaiden vauvojen äitejä. Ryhmiä ohjataan yleensä pareittain, mutta myös kolmen vapaaehtoisen ohjaama ryhmä on toiminut.

Vapaaehtoiset ohjaajat eivät ole asiantuntijoita, terapeutteja tai opettajia, vaan vertaisia ja ryhmän täysvaltaisia jäseniä. Ohjaamiseen ei täten tarvita aikaisempaa ryhmänohjauskokemusta: avoin ja innostunut mieli riittää. Ohjaajat osallistuvat Duon järjestämään kolmen tunnin mittaiseen ohjaajakoulutukseen ja sitoutuvat seitsemän ryhmätapaamisen suunnitteluun ja toteutukseen Duon tuella. Ohjaajat ovat vastuussa ryhmän tapaamisten käytännön järjestelyistä ja tukevat ryhmäytymistä sekä keskustelua ryhmissä. Halutessaan ohjaajat osallistuvat myös ryhmästä tiedottamiseen.

Duon työntekijät antavat ohjausta ja tukea ryhmän suunnitteluun ja käytännön toteutukseen. Duo on yhteydessä vapaaehtoiseihin ennen ryhmän alkua ja säännöllisesti ryhmän ajan puhelimitse, sähköpostitse tai kasvotusten. Duo tiedottaa ryhmistä, ottaa vastaan kyselyt ja ilmoittautumiset, on yhteydessä ilmoittautuneisiin ennen ryhmän alkua ja kerää palautetta ryhmiin osallistuneilta. Koulutuspäivän lisäksi Duo tarjoaa ohjaajille ideoita ja tukimateriaalia keskustelun teemoiksi, ryhmän ohjaamiseen sekä kaksikulttuuriseen vanhemmuuteen liittyen². Ryhmän loputtua ohjaajille järjestetään palautekeskustelu, jossa he voivat arvioida toimintaa Duon työntekijöiden kanssa. Ohjaajat saavat vapaaehtoistyöstään myös todistuksen sekä pienen kiitoslahjan.

TILASTOTIETOA ÄITI & VAUVA -RYHMISTÄ

² Duon tuottamaa tukimateriaalia ovat Äiti & vauva -ryhmänohjaajan opas (suomen ja englannin kielillä) sekä Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheessä -opasvihkonen (suomen, englannin, ranskan, venäjän ja thain kielillä). Lisäksi Duon nettisivuilta löytyy artikkeleita ja tutkimustietoa kahden kulttuurin perheitä koskettavista asioista.

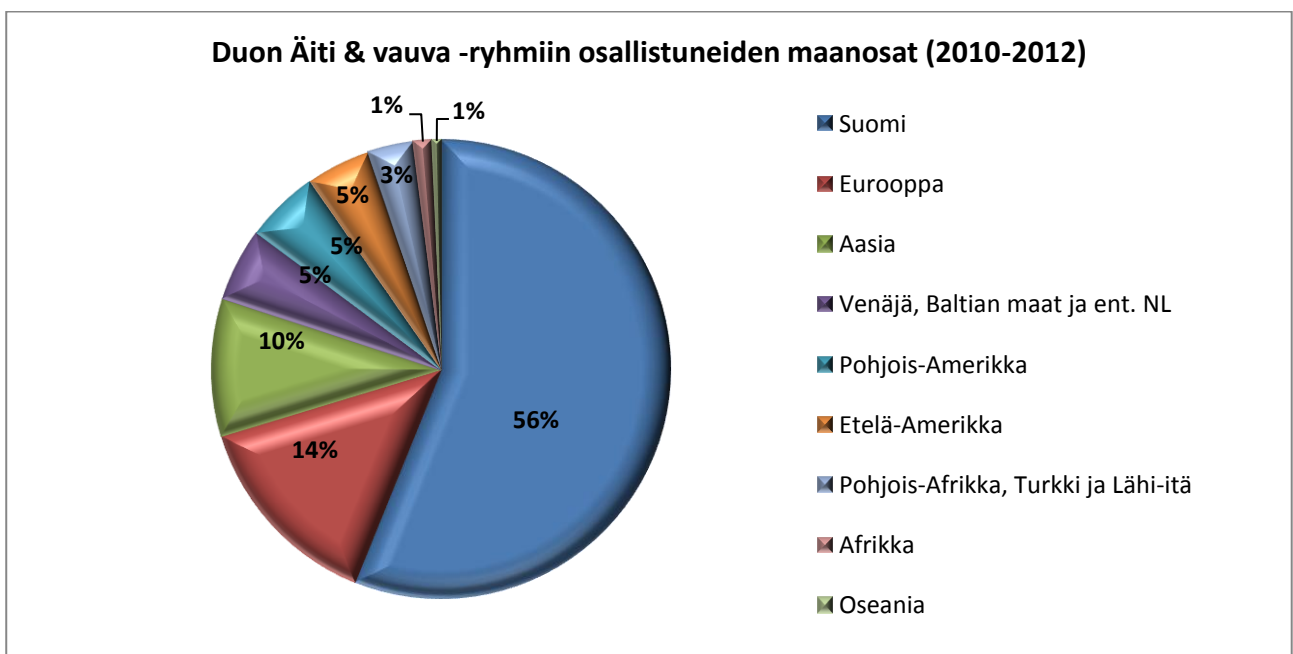
Kolmen vuoden aikana on järjestetty 21 Äiti & vauva -ryhmää, joihin on osallistunut 155 kaksikulttuurisen perheen äitiä alle vuoden ikäisen vauvansa kanssa. Äideistä 56 % (87) on ollut suomalaistaustaisia ja 44 % (68) ulkomaalaistaustaisia. Ohjaajia on koulutettu 44, ja ryhmiä on ohjannut yhteensä 43 vapaaehtoista. Osa koulutetuista on toiminut ohjaajana kahdessa ryhmässä. Ohjaajista 65 % (28) on ollut suomalais- ja 35 % (15) ulkomaalaistaustaisia. Ohjaajien, osallistujien sekä osallistujien puolisoitten joukossa on ollut myös kahden kulttuurin perheissä joko Suomessa tai ulkomailla kasvaneita.

17 ryhmää on järjestetty englannin kielellä. Kaikissa englanninkielisissä ryhmissä on ollut sekä suomalais- (47 %) että ulkomaalaistaustaisia (53 %) osallistujia. 4 ryhmää on järjestetty suomen kielellä. Suomenkielisissä ryhmissä on ollut yksi ulkomaalaistaustainen osallistuja.

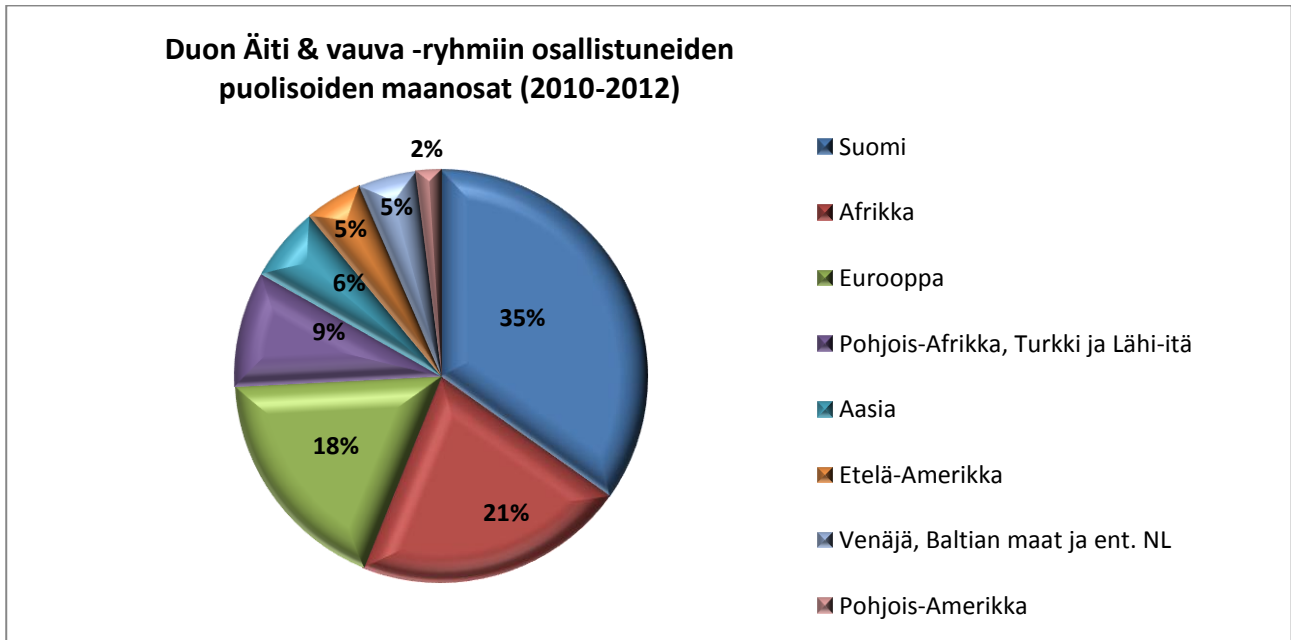
20 ryhmää on järjestetty Helsingissä ja 1 Espoossa. Suurin osa ryhmistä on tavannut Familia Clubin tiloissa Kaisaniemessä (8 ryhmää) tai Kampissa (5 ryhmää). Lisäksi ryhmät ovat löytäneet tapaamispaikkoja asukastaloista Pasilassa (5 ryhmää) ja Viikissä (1). 1 ryhmä tapasi Moniheli ry:n tiloissa Kalasatamassa.

Duo on tilastoinut Äiti & vauva -ryhmien osallistujien ja heidän puolisoitensa lähtömaita ja -alueita. Maanosatilastoissa Pohjois-Afrikka, Turkki ja Lähi-itä on oma kokonaisuutensa, ja Afrikka käsittää täten vain Saharan eteläpuolisen Afrikan. Pohjois-Amerikka käsittää vain Yhdysvallat ja Kanadan. Venäjä, Baltian maat ja entinen Neuvostoliitto on eroteltu muusta Euroopasta.

Alla olevassa kuviossa näkyy, mistä päin maailmaa Äiti & vauva -ryhmiin osallistuneet äidit ovat kotoisin. Suomalaissyntyisiä äitejä on ollut yli puolet osallistuneista. Muiden äitien lähtömaanosat ovat olleet Eurooppa (14 %), Aasia (10 %), Venäjä, Baltian maat ja entinen Neuvostoliitto (5 %), Pohjois-Amerikka (5 %), Etelä-Amerikka (5 %), Pohjois-Afrikka, Turkki ja Lähi-itä (3 %). Lisäksi yksittäiset äidit ovat olleet kotoisin Afrikasta (2) ja Oseaniasta (1).

Äiti & vauva -ryhmiin osallistuneiden puolisoista 35 % on suomalaistaustaisia. Suomen jälkeen puolisoiden lähtömaanosista yleisimpiä ovat Afrikka (21 %) ja Eurooppa (18 %). Pohjois-Afrikasta, Turkista ja Lähi-idästä kotoisin olevia puolisoja on 9 %, Aasiasta 6 %, Etelä-Amerikasta 5 %, Venäjältä, Baltian maista ja entisestä Neuvostoliitosta 5 % ja Pohjois-Amerikasta 2 %.

13 % ryhmiin osallistuneista äideistä (20) on perheistä, jossa puolisoista molemmat ovat kotoisin eri maista, muualta kuin Suomesta. Näissä perheissä kumpikin vanhemmista on kokenut maahanmuuton Suomeen ja lisäksi useimmissa perheissä on vähintään kaksi eri kieltä käytössä perheen sisällä.

PALAUTETTA JA ARVIOINTIA ÄITI & VAUVA -RYHMISTÄ

Äiti & vauva -ryhmiin osallistuneilta on pyydetty ryhmän jälkeen kirjallista palautetta. Yhtenevällä palautelomakkeella on saatu palautetta kevästä 2011 lähtien. Kokonaisarvio ryhmistä on ollut suurimmaksi osaksi ”erittäin hyvä” (41) tai ”hyvä” (14). Yksittäisten osallistujien mielestä ryhmä on ollut ”tydyttävä” (2) tai ”huono” (1)³. Palautelomakkeessa on lisäksi 6 eri väitettä, joihin on voinut vastata asteikolla 1–4: ”Eri mieltä” = 1, ”Osittain eri mieltä” = 2, ”Osittain samaa mieltä” = 3 ja ”Samaa mieltä” = 4. Vastanneiden keskiarvo kaikkiin väitteisiin on ollut vähintään osittain samaa mieltä.

Väitteet	Keskiarvo
1. Sain uutta tietoa	3,6
2. Sain mahdollisuuden jakaa kokemuksia	3,8
3. Tapasin ryhmässä ihmisiä, joihin pidän yhtettä	3,8
4. Ohjaajat kohtelivat kaikkia tasapuolisesti	3,8
5. Odotin jokaista tapaamista innostuneesti	3,7
6. Olen iloinen, että osallistuin ryhmään	3,9

³ Huonoa palautetta antanut äiti liittyi ryhmään sen loppuvaiheessa. Muidenkin antamat palautteet ovat vahvistaneet sitä periaatetta, että ryhmään ei tulisi uusia jäseniä enää toisen tapaamiskerran jälkeen.

Lisäksi osallistuneet äidit ovat voineet antaa avointa palautetta kokemuksestaan ryhmässä ja kehittämisehdotuksia Äiti & vauva -ryhmiin sekä yleensä Duon toimintaan.

Parasta Äiti & vauva -ryhmissä avoimien palautteiden perusteella on ollut muihin äiteihin tai samanhenkisiin ihmisiin tutustuminen ja ystävystyminen. Lisäksi hyvin monet antoivat positiivista palautetta antoisista keskusteluista ja vertaisuuden kokemuksesta, yhdessäolosta samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa.

"I got to know new people, share thoughts with them, make new friends." (Sain tutustua uusiin ihmisiin, jakaa ajatuksia ja ystävystyä heidän kanssaan.)

"Sai olla sellaisten ihmisten seurassa, joilla on edes jollain lailla samantyyppinen tilanne."

"What I liked most was to meet other mothers and to share our similar experience, to get to know each other and to make friends, to go out with my young baby in a nice and baby-friendly environment." (Pidin eniten siitä, että sain tavata muita äitejä, jakaa samanlaisia kokemuksia, tutustua ja ystävystyä sekä käydä ulkona pienen vauvani kanssa mukavassa, vauvaystävällisessä ympäristössä.)

"Parasta oli kuulla muiden kokemuksia maahanmuutosta, vauvojen kieliasioista ja se, että pystyi samaistumaan kaikkien kertomuksiin."

Muiden suurin piirtein samanikäisten vauvojen näkeminen ja vauvojen vuorovaikutuksen seuraaminen on ollut myös pidetty asia ryhmissä. Lisäksi useille tärkeää on ollut hyvä ryhmähenki ja rento tunnelma, omien kokemusten jakaminen ja toisten kokemusten kuuleminen, ryhmissä jaetut tai saadut ideat ja tieto sekä hyvät keskustelun teemat.

"Babies meeting others." (Vauvat tapasivat toisiaan.)

"Parasta oli toisten kokemusten kuuleminen, vauvojen näkeminen ja äiteihin tutustuminen."

"Good atmosphere, friendly people. Participants seemed to genuinely like each other and we've had a few fun meetings outside the regular time; participants were very open and kind to each other." (Hyvä tunnelma, ystävällisiä ihmisiä. Osallistujat tuntuivat aidosti pitävän toisistaan ja meillä oli myös ylimääräisiä hauskoja tapaamisia; osallistujat olivat tosi avoimia ja ystävällisiä toisilleen.)

"Ryhmän avoin ilmapiiri, keskustelevuus, kuuntelevuus."

"Open discussion/ information exchange about giving birth, situation at home, relationship towards husband and baby." (Avoin keskustelu/ tiedon vaihtaminen synnytyksestä, tilanteesta kotona, suhteesta mieheen ja vauvaan.)

Muutamia myönteisiä mainintoja on tullut hyvistä ohjaajista, mahdollisuudesta ylimääräisiin tapaamisiin, yleensä jostakin säännöllisestä toiminnasta äideille ja vauvoille sekä ryhmässä jokaisella tapaamisella lauletuista lauluista. Lisäksi osallistujat ovat pitäneet hyvänä saatua ja jaettua tietoa vanhemmuudesta, parisuhteesta ja elämästä kaksikulttuurisena perheenä Suomessa.

"I liked most discussion with other parents (mums) and the songs." (Pidin eniten keskusteluista toisten vanhempien kanssa ja lauluista.)

"Keskustelut ja se että sain vauvan kanssa rauhallisen istuskeluhetken." "Getting to meet other mothers and gain new knowledge on life in Finland as a multicultural family." (Sain tutustua toisiin äiteihin ja sain uutta tietoa elämästä Suomessa monikulttuurisena perheenä.)

Osallistujat ovat jääneet kaipaamaan useampia tapaamiskertoja, muutakin toimintaa kuin keskustelua (esim. laulut, leikit, ulkoilma-aktiviteetit), sitoutuneempaa ryhmää (syyinä ryhmäläisten poissaolot tai ryhmän pienentyminen), kaikkien ryhmäläisten aktiivista osallistumista keskusteluun, enemmän ohjattuja keskustelunaiheita ja lisää monikulttuurisuuskysymyksiä sekä ohjaajien vahvempaa roolia keskusteluissa. Yksittäisiä toiveita on tullut osallistujien vahvemmassa vertaisuudesta (esim. taustamaat tai tilanne), vapaammasta keskustelusta, liian isosta ryhmästä sekä toiminnasta ryhmän isille ja ryhmistä eri puolille pääkaupunkiseutua.

"Maybe it could been a bit longer, with more subjects to talk about." (Olisi ehkä voinut olla vähän pidempi ja enemmän keskustelunaiheita.)

"Some activity, not only talking" (Jotakin toimintaa, ei vain puhumista.).

"The group could have been better if all the members were committed to attending every session. Of course, sometimes this isn't possible with a baby, but the sessions with greater numbers tended to be more succesful." (Ryhmä olisi voinut olla parempi, jos kaikki jäsenet olisivat sitoutuneet tulemaan joka kerralle. Joskus se ei tietenkään ole mahdollista vauvan kanssa, mutta ne kerrat, jolloin oli enemmän osallistujia, onnistuivat yleensä paremmin.)

"Some people were missing a lot if not most of the meetings. I would have liked more commitment to participating to the meetings, so that the members get to know each other a bit, and we are not still doing introductions in the 5th meeting out of 7 meetings altogether!" (Jotkut osallistujista eivät tulleet moniin tai melkein kaikkiin tapaamisiin. Olisin halunnut enemmän sitoutumista tapaamisiin, että ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa vähän, eikä esittelijä tarvitse tehdä enää viidennellä kerralla seitsemästä!)

"Vähän enemmän ohjattuja keskustelunaiheita."

"Stronger input from facilitators to promote discussion (as opposed to just everyone sharing experience on many subjects), and not really following through with a topic (arriving to some solutions etc.)" (Vahvempaa panostusta ohjaajilta keskustelun ylläpitämiseen (ei vain sitä, että kaikki jakavat kokemuksiaan eri aihepiireistä). Aiheita ei myöskään käsitelty loppuun asti (tultu ratkaisuihin).

"More free discussion and participation of everybody." (Enemmän vapaata keskustelua ja jokaisen osallistumista.)

"Jos olisi ollut muitakin, joilla mies vasta saapunut Suomeen."

Palautekeskusteluissa vapaaehtoiset kertoivat tarkemmin kokemuksistaan ryhmän ohjaajana. Useimmat ohjaajat ovat olleet tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä kokemukseensa. Ohjaajat ovat muiden osallistujien tavoin nauttineet vertaisuudesta ryhmässä ja saaneet uusia ajatuksia omaan elämäntilanteeseensa. He ovat myös tutustuneet uusiin ihmisiin, joihin eivät olisi muuten luultavasti tutustuneet, ja solmineet tiiviitä ystävyysuhteita ryhmässään. Ohjaajille on ollut tärkeää osallistua äitiyslomalla tai vanhempainvapaalla johonkin säännölliseen ja itselle merkitykselliseen toimintaan kodin seinien ulkopuolella.

Joidenkin ohjaajien odotuksiin ryhmän ohjaaminen ei ole täysin vastannut. Epäaktiivinen ryhmä, ryhmäläisten poissaolot, omat ja lapsen sairastumiset tai oman ajankäytön ja voimavarojen väärin arvioiminen ovat olleet joitakin ohjaajien motivaatiota heikentäneitä tekijöitä. Ohjaajat ovat myös kokeneet haasteeksi osallistujien erilaisiin odotuksiin (esimerkiksi keskustelua tietyistä teemoista vai vapaata yhdessäoloa) vastaamisen. Jotkut ohjaajat tunsivat, etteivät Duon tukimateriaaleissa ehdotetut tai aluksi sovitut keskusteluaiheet välttämättä herättäneet keskustelua ryhmässä ja osa teemoista koettiin vaikeiksi käsitellä. Ohjaajat olivat myös huomanneet, että aikatauluista ja teemoista ei aina voinut pitää tiukasti kiinni.

Duon ohjaajat ovat antaneet kokemustensa perusteella tai suoraan ehdotuksia ryhmien kehittämiseksi, ja nämä on pyritty ottamaan huomioon seuraavien ohjaajien koulutuksessa. Ohjaajat ovat myös esittäneet ehdotuksia muuhun Duon toimintaan, esimerkiksi luento- ja keskustelutilaisuuksien aiheiksi. Jotkut ohjaajista toivoivat toimintaa myös kaksikulttuuristen perheiden vanhemmille lapsille, isille ja lapsille tai koko perheelle.

Ohjaajat kokivat saaneensa tarpeeksi ja oikeanlaista tukea Duon työntekijöiltä. Osa ohjaajista on innostunut kokemuksensa pohjalta ohjaamaan toisen Äiti & vauva -ryhmän tai järjestämään muuta toimintaa Duon vapaaehtoisina. Osalle ohjaajista taas yhden ryhmän ohjaaminen on ollut elämäntilanteeseen sopiva vapaaehtoistehtävä.

Duon toiminnasta on tiedotettu aktiivisesti Helsingin, Vantaan ja Espoon neuvoloille neuvolayhteyshenkilöiden kautta, ja monet toimintaan osallistuneista ovat kertoneet kuulleensa Duon eri toimintamuodosta juuri neuvoloista tai terveyskeskuksista. Lisäksi Duo on tiedottanut ryhmistä Duon nettisivuilla, sähköisessä uutiskirjeessä, sosiaalisessa mediassa sekä perheiden ja maahanmuuttajien kanssa työskentelevien verkostoissa.

Duon näkökulmasta Äiti & vauva -ryhmät ovat toimineet hyvin, koska:

- Kaksikulttuurisille perheille suunnatulle toiminnalle on selvä tarve. Vertaisuus ryhmissä perustuu perheen kaksikulttuurisuuteen.
- Suomalais- ja ulkomaalaistaustaiset äidit ovat vertaisina samassa ryhmässä.
- Tarve oppimiseen, jakamiseen ja uusiin ihmisiin tutustumiseen on vahva tässä elämänvaiheessa.
- Toiminta on suunnattu erityisesti aikuisille, mutta myös vauvat viihtyvät ryhmissä.
- Ohjaajat ovat vertaisia ja tasavertaisia osallistujia ryhmissä.
- Ohjaaminen tapahtuu pareittain ja ohjaajille järjestetään yhteistapaamisia.
- Vapaaehtoisille tarjotaan selkeä ja sopivasti mitoitettu tehtävä, jota he voivat halutessaan jatkaa ja kehittää.
- Vapaaehtoiset voivat käyttää omia taitojaan ja ideoitaan ryhmissä.
- Duo on kehittänyt tiiviin mallin vapaaehtoisten kouluttamiseen ja tukemiseen. Perehdytys kestää kolme tuntia, ja siihen voi ottaa vauvan mukaan. Tukeminen tapahtuu lähinnä puhelimitse ja sähköpostitse.
- Toiminta on ennaltaehkäisevää, eikä lähtökohtaisesti ongelmakeskeistä, vaikka luottamuksellisissa ryhmissä voi puhua myös vaikeista asioista.
- Myönteisyys on toiminut hyvin tiedottamisen linjana ja sidosryhmät (esim. neuvolat) ovat olleet tiedottamisessa aktiivisesti mukana.
- Toimintaa kehitetään systemaattisesti kerätyn ja analysoidun palautteen pohjalta.